



KANCELARIA SENATU
BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI

Polska jako kraj migracji

OPRACOWANIA TEMATYCZNE

OT-642

LUTY 2016

BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI
Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych

Polska jako kraj migracji

OPRACOWANIA TEMATYCZNE

OT-642

Kancelaria Senatu
Luty 2016

© Copyright by Kancelaria Senatu, Warszawa 2016

Biuro Analiz i Dokumentacji

Dyrektor – Agata Karwowska-Sokołowska – tel. 22 694 94 32, fax 22 694 94 28,
e-mail: Agata.Karwowska-Sokolowska@senat.gov.pl

Wicedyrektor – Ewa Nawrocka – tel. 22 694 90 53,
e-mail: Ewa.Nawrocka@senat.gov.pl

Wicedyrektor – Romuald Łanczkowski – tel. 22 694 95 32
e-mail: Romuald.Lanczkowski@senat.gov.pl

Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych tel. 22 694 92 04, fax 22 694 94 28

Opracowanie graficzno-techniczne, druk i oprawa
Biuro Informatyki, Dział Edycji i Poligrafii

Polska jako kraj migracji

Wstęp

Wielkie migracje ludności rozpoczęły się we współczesnym świecie w wieku XIX – wtedy to na skutek zmian społeczno-ekonomicznych (koniec feudalizmu, początek kapitalizmu) wystąpiły warunki sprzyjające przemieszczaniu się ludzi w poszukiwaniu lepszych warunków życia. Również z Polski wyemigrowały rzesze ludzi, głównie chłopów, chcących znaleźć swoje nowe miejsce na Ziemi – czy to w rolnictwie, czy w nowo powstających fabrykach. Po drugiej wojnie światowej część Polaków, których wojenne losy rzuciły na Zachód, nie zdecydowała się na powrót do kraju i osiedliła się w bogatych krajach koalicji antyhitlerowskiej – Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Kanadzie i Australii. Liczba osób wyjeżdżających z Polski wyraźnie spadła na skutek prowadzonej przez władze komunistyczne polityki ograniczania wyjazdów obywateli na Zachód. Po odzyskaniu przez Polskę suwerenności w 1989 r. dla Polaków ponownie otworzyły się możliwości wyjazdów, jednak skala ówczesnej emigracji z Polski nie była duża. Sytuacja zmieniła się w 2004 roku, kiedy to Polska przystąpiła do Unii Europejskiej i stopniowo otwierały się dla Polaków rynki pracy w państwach UE. Z możliwości podjęcia legalnej pracy na Zachodzie skorzystało około dwa miliony młodych Polaków, z których część być może nie wróci już na stałe do naszego kraju. Ich wyjazd wywołał odczuwalny brak pracowników na polskim rynku pracy. Tę lukę wypełniają obywatele innych państw, głównie leżących na wschód od Polski. Migrantów chcących osiedlić się w Polsce i trwale związać swój los z naszym krajem, jest niewielu – Narodowy Spis Powszechny z 2011 r. wykazał, że w polskim społeczeństwie żyje zaledwie ok. 0,1% obcokrajowców. W przypadku Polski liczba napływających imigrantów jest niewielka, znacznie niższa od liczby Polaków wyjeżdżających z kraju. Szczególnie w ostatniej dekadzie obserwowany jest jednak jej powolny wzrost, co jest powiązane z rozwojem gospodarczym kraju.

W roku 2013 agenda Organizacji Narodów Zjednoczonych zajmująca się uchodźcami – UNHCR (*United Nations High Commissioner for Refugees*) – szacowała liczbę uchodźców na całym świecie na ponad 51 mln osób. Ponad 33 mln z tej liczby to tzw. uchodźcy wewnętrzni, którzy opuścili wprawdzie swoje domy, ale przebywają na terenie swojego kraju. Poza krajem pochodzenia przebywało 16,7 mln uchodźców. Ponad połowa uchodźców, którzy opuścili swój kraj, pochodzi z trzech krajów: Afganistanu, Syrii oraz Somalii. Szukają oni schronienia głównie w bogatych krajach Unii Europejskiej: Niemczech, Francji, Wielkiej Brytanii i Szwecji.

Sytuacja demograficzna w państwach Unii Europejskiej jest trudna – od wielu lat nie rodzi się dostatecznie dużo dzieci, by zapewnić naturalną zastępowalność pokoleń, a w niektórych krajach występuje ujemny przyrost naturalny – umiera więcej osób, niż rodzi się dzieci. W tej sytuacji, w interesie wielu krajów jest przyjęcie migrantów, którzy, w przypadku pełnej integracji ze społeczeństwem danego kraju, mogą znacząco przyczynić się do zachowania – pomimo wymienionych problemów – dotychczasowego poziomu życia obywateli. Specjaliści

w dziedzinie demografii ostrzegają, że już w stosunkowo nieodległej przyszłości w Polsce da się zaobserwować dynamicznie przebiegający proces starzenia się społeczeństwa, wynikający z wydłużenia przeciętnego trwania życia i obniżenia dzietności, co dodatkowo wzmacniające jest przez masowe wyjazdy młodych Polaków w poszukiwaniu lepszych warunków życia w państwach zachodniej Europy. Imigracja na obecnym poziomie nie jest w stanie przeciwstawić się rozmaitym negatywnym skutkom tego procesu.

Gospodarka polska już dziś potrzebuje pracowników spoza Polski, a w przyszłości będzie ich potrzebować coraz więcej. Specjaliści zajmujący się **sytuacją na polskim rynku pracy** wskazują, że w roku 2030 pracodawcy będą mieli problemy z obsadzeniem co piątego stanowiska pracy – z 20 mln potrzebnych pracowników pracować będzie ok. 16 mln osób; brakować będzie nie tylko pracowników wysoko wykwalifikowanych, lecz również tych o kwalifikacjach podstawowych. Zdaniem tych specjalistów najprostszym sposobem zapobieżenia temu zjawisku byłoby przyjęcie imigrantów. Do roku 2050, aby utrzymać obecny poziom zatrudnienia w polskiej gospodarce, musiałoby w niej pracować ok. 8% obcokrajowców (taki odsetek pracuje obecnie w Niemczech). Nie ma uzasadnienia obiegowa opinia, że migranci odbierają pracę Polakom; pracują oni przede wszystkim na tych stanowiskach, na których brakuje rąk do pracy. Duża część z nich pracuje w firmach założonych przez imigrantów, które nawiązują współpracę z dostawcami lub odbiorcami w krajach, z których przyjechali. Jednocześnie dzięki pracującym w Polsce imigrantom wzrasta popyt na potrzebne im różnego rodzaju – czasem specyficzne – towary i usługi.

Status prawny migrantów

W polskich aktach normatywnych mowa jest o kilku kategoriach migrantów.

Uchodźcy to osoby, które w kraju pochodzenia zagrożone są prześladowaniami; nie czują się tam bezpiecznie, bo nie są respektowane ich podstawowe prawa. Termin „uchodźca” jest zdefiniowany w konwencji genewskiej z 1951 r. regulującej status uchodźców. Jest nim każda osoba, która na skutek obawy przed prześladowaniami w kraju pochodzenia, np. ze względu na rasę, religię, narodowość, przynależność do określonej grupy społecznej czy przekonania polityczne opuszcza kraj, którego jest obywatelem, przyjeżdża na terytorium państwa będącego stroną konwencji i prosi tam o udzielenie ochrony. Unia Europejska rozszerzyła dodatkowo ochronę na osoby z krajów, w których toczą się konflikty zbrojne. Przyjazd na terytorium UE migrantów z Syrii, Libii czy Erytrei, jeżeli są to osoby poszukujące ochrony, jest zatem całkowicie legalny. Na osobie składającej wniosek o uznanie za uchodźcę ciąży obowiązek udowodnienia, że przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, w związku z prześladowaniami z powodów wymienionych w konwencji lub ma ona poważne przesłanki do przekonania, że takie sytuacje mogą mieć miejsce w dającej się przewidzieć przyszłości albo przybywa z terenu, na którym toczy się wojna. Państwa będące stronami konwencji genewskiej przyznają cudzoziemcom, którzy złożyli wniosek o przyznanie statusu uchodźcy, ale nie potrafią udowodnić prześladowań, o których jest mowa w tej konwencji, oraz takim, którym grożą konsekwencje konfliktu zbrojnego trwającego na terytorium ich zamieszkania, tzw. ochronę uzupełniającą.

Azylanci to osoby, którym została udzielona opieka prawna przez państwo, na terytorium którego się znajdują. Państwo udziela azylantowi schronienia przed ścigającymi go organami państwa jego pochodzenia, uznając tym samym, że prześladowanie go (najczęściej ze

względów politycznych) jest niesłuszne. Azyl jest udzielany cudzoziemcowi na jego wniosek, gdy jest to niezbędne do zapewnienia mu ochrony oraz gdy przemawia za tym ważny interes Rzeczypospolitej Polskiej. Decyzje w sprawach udzielania i pozbawiania azylu wydaje Szef Urzędu ds. Cudzoziemców za zgodą Ministra Spraw Zagranicznych.

W Polsce przebywają legalnie również cudzoziemcy, którzy ze względu na ich osobiste bezpieczeństwo nie mogą być zmuszeni do powrotu do kraju pochodzenia (np. ze względu na grożące im tam represje). W takiej sytuacji Szef Urzędu ds. Cudzoziemców udziela im **zgody na pobyt ze względów humanitarnych** lub **zgody na pobyt tolerowany**. Zasady udzielania tych dwóch typów pozwolenia na pobyt w Polsce zawarte są w ustawie o cudzoziemcach¹. Osoby pozostające w Polsce na takich zasadach mają prawo do pracy bez specjalnego zezwolenia. Po pięciu latach mogą ubiegać się o zezwolenie na pobyt stały, a po kolejnych trzech latach – jeśli spełniają wymogi określone w ustawie o obywatelstwie polskim – o uznanie za obywatela polskiego. Cudzoziemiec, który otrzymał zgodę na pobyt tolerowany, ma obowiązek zgłaszania się w ustalonych terminach na posterunku Straży Granicznej. Oba typy zgody na pobyt mogą zostać cofnięte przez organ, który je wydał, jeśli zachodzą okoliczności określone w ustawie o cudzoziemcach (np. ustanie przyczyny, która była powodem udzielenia zgody na pobyt, lub wyjazd z Polski).

Repatrianci to osoby pochodzenia polskiego, które posiadały w przeszłości obywatelstwo polskie lub co najmniej jedno z rodziców lub dziadków albo dwoje pradziadków posiadało obywatelstwo polskie. Osoba ubiegająca się o repatriację powinna wykazać związek z polskością i przynależność do narodu polskiego, a także wyrazić wolę przeniesienia się na stałe do Polski jako kraju pochodzenia swojego lub swoich przodków.

Migranci zarobkowi (ekonomiczni) to tacy, którzy nie planują zmiany swojego stałego miejsca zamieszkania na inny kraj. Celem ich tymczasowego pobytu jest praca i zarobienie pieniędzy. Nie są zainteresowani świadczeniami dla obcokrajowców ani programami integracyjnymi, które mógłby zaoferować im kraj pobytu. Jeśli nie mają prawa stałego pobytu (a występują o nie rzadko), ich pobyt na terenie Polski jest ograniczony długością wizy turystycznej, więc są zmuszeni do okresowego opuszczania terytorium Polski. Tak zwana wiza Schengen umożliwia do 90 dni pobytu w ciągu 6 miesięcy w Polsce lub innych państwach układu Schengen. Cudzoziemiec pracujący w Polsce może wystąpić do wojewody właściwego ze względu na miejsce zamieszkania z wnioskiem o wydanie zezwolenia na pobyt czasowy i pracę. Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku cudzoziemiec otrzymuje polski dokument – Kartę pobytu. Zezwolenie na pobyt czasowy i pracę jest wydawane maksymalnie na 3 lata.

Osoby nielegalnie przebywające na terenie kraju funkcjonują w szarej strefie, pracują najczęściej „na czarno”, nie mają uprawnień do żadnych świadczeń ze strony państwa oprócz wysłania dzieci w wieku szkolnym do polskich szkół. Mogą to być osoby, które nie opuściły Polski po negatywnym rozpatrzeniu wniosku o status uchodźcy lub pozostały na terenie kraju po wygaśnięciu wizy. Cudzoziemcy tacy określani są również terminami „migranci znajdujący się w nieuregulowanej sytuacji” lub „migranci o nieuregulowanym statusie”; nie są obywatelami państwa członkowskiego UE, a przebywają na jego terenie bez ważnej wizy lub zezwolenia na pobyt. Zatrzymane przez odpowiednie służby zostają umieszczone w strzeżonych ośrodkach lub aresztach dla cudzoziemców, a następnie deportowane.

¹ Dz.U. z 2013 r., poz. 1650, z późn. zm.

Międzynarodowe i polskie regulacje prawne dotyczące migrantów

Podstawowym aktem prawnym w międzynarodowym systemie ochrony uchodźców jest Konwencja ONZ dotycząca statusu uchodźców², sporządzona w Genewie 28 lipca 1951 r. (znana jako konwencja genewska), wraz z Protokołem dotyczącym statusu uchodźców³, sporządzonym w Nowym Jorku 31 stycznia 1967 r. Oba te dokumenty zostały przyjęte przez ponad 140 krajów świata. Polska przystąpiła do tej konwencji w 1991 r. Ważną rolę w międzynarodowym systemie ochrony uchodźców pełni Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) z siedzibą w Genewie; jego polskie przedstawicielstwo działa od 1992 roku.

Unia Europejska wydała szereg aktów prawnych regulujących kwestie związane z osobami pochodzącymi z krajów trzecich. Do najważniejszych spośród nich należą:

- Konwencja wyznaczająca państwo odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosków o azyl złożonych w jednym z Państw Członkowskich Wspólnot Europejskich (konwencja dublińska), sporządzona w Dublinie dnia 15 czerwca 1990 r. W roku 2003 zastąpiona została rozporządzeniem Dublin II.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 r. ustanawiające kryteria i mechanizmy określania Państwa Członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl, wniesionego w jednym z Państw Członkowskich przez obywatela państwa trzeciego (Dublin II). W roku 2013 rozporządzenie to zostało zastąpione rozporządzeniem Dublin III.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z Państw Członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (Dublin III).
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 2725/2000 z dnia 11 grudnia 2000 r. dotyczące ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania konwencji dublińskiej.
- Dyrektywa Rady 2001/55/WE z dnia 20 lipca 2001 r. w sprawie minimalnych standardów przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu wysiedleńców oraz środków wspierających równowagę wysiłków między Państwami Członkowskimi związanych z przyjęciem takich osób wraz z jego następstwami.
- Rozporządzenie (WE) nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. ustanawiające wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez Państwa Członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (tzw. dyrektywa powrotowa).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodź-

² Dz.U. z 1991 r. Nr 119, poz. 515

³ Dz.U. z 1991 r. Nr 119, poz. 517

ców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony.

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (tzw. dyrektywa proceduralna).
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (tzw. dyrektywa recepcyjna).

Stosowanie Regulacji dublińskich (począwszy od konwencji, zastąpionej kolejno przez rozporządzenia Dublin II i Dublin III) zapobiega składaniu wniosków o ochronę międzynarodową w kilku państwach UE jednocześnie. Utworzony na mocy rozporządzenia z 2000 r. Europejski Zintegrowany System Rozpoznawania Odcisków Palców (Eurodac) umożliwia porównywanie odcisków palców osób składających wnioski o ochronę międzynarodową – zapobiega to wielokrotnemu rozpatrywaniu wniosku tej samej osoby w różnych państwach. Państwa członkowskie UE współpracują w ramach wspólnego europejskiego systemu azylowego (WESA). Instytucjami unijnymi zajmującymi się sprawami uchodźców są: Fundusz Azylu, Migracji i Integracji⁴ oraz Europejski Urząd Wsparcia w Dziedzinie Azylu (EASO).

W Polsce kwestie związane z cudzoziemcami reguluje, poza Konstytucją (art. 56 i 57), szereg ustaw. Do najważniejszych należą:

- ustawa o cudzoziemcach,
- ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej⁵,
- ustawa o pomocy społecznej⁶,
- ustawa o repatriacji⁷,
- ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁸,
- ustawa o systemie oświaty⁹,
- prawo o szkolnictwie wyższym¹⁰,
- ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych¹¹.

Ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przewiduje dla nich cztery formy ochrony:

- nadanie statusu uchodźcy,
- udzielenie ochrony uzupełniającej,
- przyznanie azylu i
- udzielenie ochrony czasowej.

⁴ Ustanowiony na okres od 01.01.2014 do 31.12.2020 r. Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (FAMI) to mechanizm finansowy zastępujący Europejski Fundusz na rzecz Uchodźców, Europejski Fundusz na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich oraz Europejski Fundusz Powrotów Imigrantów, funkcjonujące w ramach Programu ogólnego SOLID („Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi”). Środki funduszu FAMI są wykorzystywane na skuteczne zarządzanie przepływami migracyjnymi, a także do realizacji, wzmacniania i rozwoju wspólnej polityki w zakresie azylu, ochrony uzupełniającej i ochrony czasowej oraz unijnej polityki imigracyjnej.

⁵ Dz.U. z 2012 r., poz. 680.

⁶ Dz.U. z 2015 r., poz. 163.

⁷ Dz.U. z 2014 r., poz. 1392.

⁸ Dz.U. z 2015 r. poz. 149.

⁹ Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572.

¹⁰ Dz.U. z 2012 r. poz. 572.

¹¹ Dz.U. z 2015 r. poz. 581.

Celem polskiej polityki migracyjnej jest integracja imigrantów z polskim społeczeństwem, wspieranie ich samodzielnego funkcjonowania np. na rynku pracy oraz uniezależnienie się od pomocy społecznej.

Otoczenie instytucjonalne (instytucje państwowe i organizacje pozarządowe)

Zagadnieniami związanymi z pobytem cudzoziemców w Polsce zajmuje się kilka ministerstw. Kluczową rolę odgrywa Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, w którym sprawami imigrantów zajmuje się kilka departamentów, a oprócz niego – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Spraw Zagranicznych oraz Ministerstwo Finansów.

Przy Prezesie Rady Ministrów działa powołany w 2007 r. Zespół do Spraw Migracji, który jest międzyresortowym ciałem doradczym i konsultacyjnym. Odgrywa on istotną rolę w przygotowaniu strategii migracyjnej Polski. W posiedzeniach tego gremium uczestniczą, obok przedstawicieli ministerstw, reprezentanci organizacji pozarządowych, środowisk naukowych, ośrodków pomocy społecznej oraz samorządów lokalnych. Zespół ds. Migracji przygotował w lipcu 2012 r. dokument strategiczny „Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania”, który został przyjęty przez Radę Ministrów. Zawiera on przegląd i ocenę aktualnej sytuacji migracyjnej Polski, a także zalecenia na przyszłość, obejmujące m.in. uproszczenie procedur i wzmocnienie struktur odpowiedzialnych za tę problematykę, przebudowę systemu integracji cudzoziemców oraz monitorowanie zjawisk związanych z szeroko rozumianą problematyką migracji. Zdaniem autorów dokumentu polityka migracyjna Polski powinna uwzględniać potrzeby polskiego rynku pracy. Zaleca on także położenie większego nacisku na programy integracyjne od początku pobytu cudzoziemca w Polsce oraz poszerzenie grupy obcokrajowców objętych tymi programami.

Liczebność uchodźców w Polsce

Skala imigracji do Polski jest niewielka. Spis powszechny przeprowadzony w 2011 r. wykazał, że w Polsce przebywało na stałe ok. 47 tys. cudzoziemców, co stanowiło ok. 0,12% stałych mieszkańców Polski. Stosunkowo mała liczba cudzoziemców mieszkających w Polsce jest efektem nierównomiernego rozwoju państw członkowskich UE. Możliwość wyboru kraju zamieszkania sprawia, że uchodźcy wybierają często kraje bogatsze, z bardziej rozwiniętym rynkiem pracy. Stopniowo liczba cudzoziemców przebywających w Polsce zwiększa się, co oznacza, że nasz kraj staje się coraz atrakcyjniejszy dla nich jako miejsce nauki, zatrudnienia, a także osiedlenia się.

Najliczniejszą grupą narodowościową osób przebywających legalnie na terytorium Rzeczypospolitej są Ukraińcy. Nie występują oni o status uchodźcy, ponieważ najczęściej zależy im na uzyskaniu prawa pobytu, umożliwiającego im podjęcie legalnej pracy, co jest niemożliwe w czasie trwania pierwszych sześciu miesięcy ubiegania się o status uchodźcy.

Pod koniec września 2015 r., na posiedzeniu szefów MSW państw członkowskich UE w Brukseli, zapadła decyzja o przyjęciu przez Polskę kilku tysięcy imigrantów spośród wielkiej rzeszy ludzi, która od miesięcy zmierza do Europy. Imigranci z tego kontyngentu będą przybywali do Polski w latach 2016–17, w grupach po 150 osób – ze względu na ograniczone

możliwości recepcyjne Urzędu ds. Cudzoziemców. Polska ma przyjąć w sumie ok. siedmiu tysięcy osób (ok. 6100 osób z obozów w Grecji i we Włoszech oraz 900 osób z obozów ONZ na Bliskim Wschodzie). Znalezienie zatrudnienia przez taką liczbę pracowników nie powinno być problemem przy zaangażowaniu instytucji publicznych pomagających im jej szukać. Tym bardziej, że polscy pracodawcy zaczynają odczuwać brak nie tylko wykwalifikowanych specjalistów, którzy wyjechali do pracy na Zachodzie, lecz również pracowników do prostych prac, których nie chcą podejmować Polacy. Istnieje obawa, że ze względu na różnicę dochodów w Polsce i np. w Niemczech lub Szwecji uchodźcy ci nie będą chcieli zatrzymać się w Polsce, ale w poszukiwaniu lepszych zarobków i warunków życia będą podążać dalej, traktując nasz kraj jako przystanek tranzytowy do „zachodniego raju”. Dotychczasowe doświadczenia pokazują, że uchodźcy, którzy znajdują się w obszarze Schengen, korzystają z możliwości przemieszczania się w tej strefie bez ograniczeń w poszukiwaniu miejsca docelowego dla siebie i swojej rodziny.

W związku z konfliktem na wschodzie Ukrainy Urząd ds. Cudzoziemców przygotował plan awaryjny na wypadek pojawienia się w Polsce dużej liczby uchodźców. W jego ramach wytypowane zostały ośrodki, w których można by przyjąć nawet 30 tysięcy uchodźców z rejonów objętych walkami.

Na początku lutego 2016 r. szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców Rafał Rogala powiedział w wywiadzie dla Polskiej Agencji Prasowej, że Polska zamierza przyjąć w tym roku maksymalnie 400 spośród 7 tysięcy osób, do przyjęcia których (w ciągu dwóch lat) zobowiązała się we wrześniu 2015 r. premier Ewa Kopacz. Pierwsze osoby (do 65 osób z obozów w Grecji i do 35 z obozów we Włoszech) przybędą do Polski prawdopodobnie w marcu 2016 r. i będą w naszym kraju występować o status uchodźcy.

Premier Beata Szydło zapowiedziała 4 lutego podczas konferencji w Londynie wpłacenie przez Polskę kwoty 3 mln euro na konto międzynarodowego funduszu na rzecz wsparcia ogarniętej wojną domową Syrii i państw tego regionu.

Skąd przybywają do Polski imigranci?

Cudzoziemcy wjeżdżają do Polski na podstawie wiz wydawanych w konsulatach RP w kraju pochodzenia. Osoba chcąca wjechać do Polski może wystąpić o wizę krajową, pozwalającą na pobyt w Polsce do 90 dni, lub o wizę Schengen, która pozwala podróżować po całym obszarze Schengen. Osoba posiadająca wizę krajową może przedłużyć swój pobyt z określonych powodów – w tym celu musi wystąpić z wnioskiem o zezwolenie na pobyt czasowy do wydziału ds. cudzoziemców w urzędzie wojewódzkim właściwym ze względu na miejsce zamieszkania. Wspomniane powody to np. podjęcie lub kontynuacja pracy, rozpoczęcie lub kontynuacja studiów na uczelni, prowadzenie działalności gospodarczej na terytorium Polski i szereg innych. W pewnych sytuacjach cudzoziemiec może otrzymać zezwolenie na pobyt stały – dotyczy to m.in. osób, którym udzielono w Polsce azylu, posiadaczy Karty Polaka, którzy zamierzają na stałe osiedlić się w Polsce, ofiar handlu ludźmi oraz szeregu innych kategorii osób. Cudzoziemcy, którzy otrzymują w Polsce status uchodźcy, ochronę uzupełniającą, zezwolenie na pobyt czasowy lub stały albo zgodę na pobyt ze względów humanitarnych, otrzymują polski dokument – Kartę pobytu. Jest to dokument potwierdzający uprawnienie do przebywania w Polsce i umożliwiający wielokrotne przekraczanie granicy Polski bez konieczności występowania o wizę. Na Karcie pobytu jest ewentualnie umieszczana adnotacja o prawie do wykonywania pracy.

Największą grupę migrantów w Polsce stanowią osoby przybywające do naszego kraju na pewien czas, w celach zarobkowych. Wprowadzone przez Polskę ułatwienia w podejmowaniu pracy dla obywateli sześciu państw: Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji i Ukrainy, sprawiają, że podejmowanie legalnej pracy przez obywateli tych krajów cieszy się dużą popularnością. Mogą oni bez ubiegania się o specjalne zezwolenie pracować w Polsce przez okres do sześciu miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy. Warunkiem legalnego zatrudnienia obcokrajowca z tych krajów jest zarejestrowanie przez polskiego pracodawcę w Powiatowym Urzędzie Pracy oświadczenia o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi albo uzyskanie dla niego zezwolenia na pracę – dokumentu wydanego zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy przez Urząd Wojewódzki właściwy ze względu na miejsce rejestracji podmiotu powierzającego wykonywanie pracy. W roku 2013 urzędy pracy zarejestrowały ponad 235 tysięcy takich oświadczeń, z których 92% dotyczyły zatrudnienia Ukraińców. Na podstawie wydanego zezwolenia na pracę wiza mogą otrzymać również małżonek i dzieci osoby wymienionej w zezwoleniu. Pracodawca ma obowiązek zawrzeć z pracownikiem na piśmie umowę o pracę.

Polska jest w miarę atrakcyjnym rynkiem pracy dla osób z tych sześciu krajów, ponieważ jest im bliska kulturowo, stosunkowo łatwo jest się porozumiewać z Polakami, a powroty do rodzin są dla nich relatywnie proste. W przypadku imigrantów z południa Europy, Bliskiego Wschodu czy Azji bariera kulturowo-językowa jest wyższa, a co za tym idzie – trudniej jest im się integrować i znaleźć odpowiednią pracę.

W styczniu 2016 r. Szef Urzędu ds. Cudzoziemców wydał 886 decyzji w sprawach wniosków o przyznanie statusu uchodźcy. 22 z nich to decyzje o udzieleniu ochrony (status uchodźcy uzyskało 13 osób, ochronę uzupełniającą – 7 osób, a pobyt tolerowany – 2 osoby). Na 126 wniosków odpowiedź była negatywna, a 738 spraw umorzono, głównie z powodu tego, że wnioskodawca opuścił nasz kraj nie czekając na zakończenie postępowania (wyjeżdżają oni nielegalnie za granicę lub wracają do domów). Cudzoziemiec, któremu nie przyznano żadnej formy ochrony międzynarodowej, może zwrócić się do Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców z wnioskiem o pomoc w dobrowolnym powrocie.

Najliczniejszą grupą narodowościową, której przedstawiciele otrzymali w styczniu 2016 r. w Polsce status uchodźcy, byli Syryjczycy (8 osób, co stanowiło 36% pozytywnie rozpatrzonych wniosków), następnie Rosjanie (głównie Czeczeńcy; 4 osoby, 18%) i Ukraińcy (4 osoby, 18%).

Wnioski cudzoziemców o zezwolenie na pobyt czasowy i pobyt stały składane przez osoby, które przyjechały do naszego kraju w związku z np. wykonywaniem pracy lub studiami, rozpatrują wojewodowie.

Procedura ubiegania się o status uchodźcy

Cudzoziemcy ubiegający się w Polsce o przyznanie statusu uchodźcy składają wniosek na ręce funkcjonariusza Straży Granicznej (na granicy lub wewnątrz kraju). Wykonuje się fotografię i pobiera odciski palców takiej osoby w celu sprawdzenia w unijnej bazie danych Eurodac, czy nie wystąpiła ona wcześniej z takim samym wnioskiem w innym państwie UE. Jeśli przypadek taki miałby miejsce, to Szef Urzędu ds. Cudzoziemców podejmuje decyzję, czy odesłać daną osobę do państwa, w którym po raz pierwszy wystąpiła z wnioskiem o przyznanie statusu uchodźcy. Przyjęcie wniosku (formularza wypełnionego w języku polskim) rozpoczyna tzw. procedurę uchodźczą. Każda osoba składająca wniosek o przyznanie

statusu uchodźcy przekazuje do depozytu Szefowi Urzędu ds. Cudzoziemców swój dokument podróży i otrzymuje w zamian polski dokument – Tymczasowe Zaświadczenie Tożsamości Cudzoziemca.

Po złożeniu wniosku cudzoziemcy mają w ciągu dwóch dni dotrzeć na własną rękę do jednego z dwóch tzw. ośrodków recepcyjnych. Jeden znajduje się w Dębaku k. Podkowy Leśnej, a drugi – w Białej Podlaskiej. Tam mają zapewnione zakwaterowanie i wyżywienie oraz poddawani są badaniom lekarskim. Zostają także wpisani do bazy danych jako beneficjenci polskiego systemu świadczeń socjalnych. Następnie wnioskodawcy są kierowani do jednego z 10 funkcjonujących na terenie Polski ośrodków pobytowych dla cudzoziemców ubiegających się o przyznanie statusu uchodźcy. W Polsce razem z dwoma ośrodkami recepcyjnymi działa 13 ośrodków dla uchodźców, z tym że jeden, zlokalizowany w Warszawie, ma za zadanie opiekę nad cudzoziemcami mieszkającymi poza ośrodkami. Pozostałe 12 ośrodków to ośrodki otwarte, co oznacza, że mieszkający w nich cudzoziemcy mogą je swobodnie opuszczać, ale powinni wracać na noc. W czasie oczekiwania na decyzję w sprawie przyznania statusu uchodźcy Polska powinna zapewnić im odpowiednią pomoc lekarską, prawną i psychologiczną, zorganizować podstawowe kursy integracyjne dla dorosłych i naukę dla dzieci. Uchodźcy otrzymują w tym czasie nocleg i wyżywienie w ośrodkach dla uchodźców, a także 20 zł miesięcznie na zakup środków higieny osobistej, 50 zł kieszonkowego oraz 140 zł jednorazowej pomocy na zakup odzieży i obuwia. Otrzymują też pieniądze na przejazdy związane z przebiegiem postępowania uchodźczego i ewentualnymi badaniami lekarskimi. W ośrodkach zapewniona jest opieka medyczna i stomatologiczna.

Na koniec stycznia 2016 r. w 12 działających w Polsce ośrodkach, w których przebywają uchodźcy, 1767 osób oczekiwało na decyzję o przyznaniu statusu uchodźcy bądź innej formy ochrony międzynarodowej. 2492 osoby czekały na decyzję mieszkając poza ośrodkami, w wynajmowanych mieszkaniach lub u znajomych.

Od początku pobytu cudzoziemców w naszym kraju Polska organizuje pomoc ułatwiającą integrację w ośrodkach, w których przebywają osoby oczekujące na decyzję w sprawie przyznania statusu uchodźcy. Te specjalne zajęcia integracyjne organizowane są przez Urząd ds. Cudzoziemców. W ośrodkach prowadzone są kursy: języka polskiego, na temat wartości społecznych i obyczajowych w naszym kraju oraz kursy zawodowe. Każdy obcokrajowiec otrzymuje broszurę „Pierwsze kroki w Polsce” wydaną przez Urząd do Spraw Cudzoziemców. Zawiera ona informacje o Polsce, o polskich zwyczajach i kulturze, o polskim systemie prawnym, pomocy społecznej i inne potrzebne w codziennym życiu. Przez pierwsze sześć miesięcy oczekiwania na decyzję Urzędu cudzoziemiec nie ma prawa podejmowania pracy.

Cudzoziemcy, którzy otrzymali w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mają prawo do pomocy społecznej, a dodatkowo także do finansowanego ze środków publicznych rocznego Indywidualnego Programu Integracyjnego (IPI) realizowanego we współpracy z powiatowymi centrami pomocy rodzinie. Na IPI składają się: świadczenia pieniężne (od 446 do 1175 zł miesięcznie w zależności od wielkości gospodarstwa domowego na utrzymanie i naukę języka polskiego), ubezpieczenie zdrowotne, pomoc pracownika socjalnego, a także specjalistyczne doradztwo (np. prawne, psychologiczne, zawodowe). Od uchodźców i beneficjentów ochrony uzupełniającej nie są wymagane zezwolenia na pracę w Polsce, a działalność gospodarczą mogą oni prowadzić na takich samych zasadach, jak obywatele polscy. Osoby, które uzyskały w Polsce azyl, mają podobny zakres uprawnień, oprócz uprawnienia do IPI.

Sytuacja po uzyskaniu decyzji Urzędu ds. Cudzoziemców

Opieka Urzędu ds. Cudzoziemców nad osobą, która złożyła wniosek o nadanie statusu uchodźcy, trwa tak długo, jak procedura rozpatrzenia tego wniosku. Przepisy mówią o okresie do pół roku, ale w praktyce trwa to zwykle dłużej. Po uzyskaniu decyzji Urzędu o przyznaniu ochrony międzynarodowej (statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej) zainteresowany powinien się usamodzielnic. Może jednak korzystać jeszcze przez rok z pomocy finansowej (w wysokości od 1250 zł na miesiąc dla osób samotnych do 625 zł na osobę w rodzinach przez pierwsze sześć miesięcy i o 90 proc. mniej przez kolejne pół roku) oraz wsparcia zawodowego, a także ze strony ośrodka pomocy społecznej. Organizacje pozarządowe również oferują różnego rodzaju usługi.

Po uzyskaniu pozytywnej decyzji o przyznaniu ochrony międzynarodowej, dla cudzoziemca rozpoczyna się okres intensywnych zajęć integracyjnych. Oferta IPI jest skierowana do trzech kategorii imigrantów: uchodźców, osób, którym przyznano ochronę uzupełniającą, oraz repatriantów i członków ich najbliższej rodziny (małżonka i dzieci). Celem programu jest takie wyposażenie jego uczestnika w wiedzę i umiejętności, by mógł podjąć samodzielne życie w społeczności lokalnej bez potrzeby korzystania z pomocy socjalnej. Nacisk położony jest na naukę języka polskiego, co jest postrzegane przez polskie władze jako bardzo ważny element integracji ekonomicznej (na rynku pracy) i środowiskowej (np. przy znalezieniu mieszkania). W trakcie realizowania programu wypłacany jest comiesięczny zasiłek socjalny cudzoziemcowi i jego rodzinie. Edukacja dzieci obcokrajowców prowadzona jest bez ograniczeń; do polskich szkół przyjmowane są nawet dzieci osób przebywających w Polsce nielegalnie. Zajęcia szkolne dla dzieci obcokrajowców podlegających obowiązkowi szkolnemu (w wieku od 6 do 18 lat), w tym dodatkowa nauka języka polskiego, finansowane są z budżetu państwa. Za przygotowanie dzieci do nauki w szkole i prowadzenie jej odpowiedzialne są jednostki prowadzące szkoły, zwykle są to jednostki samorządu terytorialnego. Pomoc ta obejmuje w szczególności: dodatkową bezpłatną naukę języka polskiego w wymiarze przynajmniej dwóch godzin tygodniowo oraz naukę maksymalnie dwóch innych przedmiotów w wymiarze po pięć godzin tygodniowo.

Ponieważ potrzeby są bardzo duże, a środki, którymi dysponują instytucje państwowe – ograniczone, prowadzeniem kursów integracyjnych zajmują się dodatkowo organizacje pozarządowe czerpiące środki na tę działalność m.in. z unijnego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji.

Wraz z pozytywnym zakończeniem procedury uchodźczej (przyznaniem statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej) cudzoziemiec otrzymuje prawo pobytu w Polsce. Jako uchodźca otrzymuje kartę pobytu ważną trzy lata (odnawialną) i „genewski” dokument podróży (odpowiednik paszportu) ważny dwa lata (również odnawialny). Po pięciu latach mieszkania w Polsce uchodźca może wystąpić o pozwolenie na pobyt stały, a po kolejnych trzech latach – otrzymać polskie obywatelstwo. Po zakończeniu procedury uchodźczej, niezależnie od jej wyniku, cudzoziemiec musi opuścić ośrodek dla uchodźców. Posiadanie statusu uchodźcy daje mu szereg uprawnień: prawo do pracy, do zasiłku dla bezrobotnych, jest ubezpieczony i ma prawo do pomocy z opieki społecznej.

Za integrację cudzoziemców, którym przyznano w Polsce ochronę międzynarodową, odpowiedzialne są: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, wojewodowie, którzy koordynują działania dotyczące integracji cudzoziemców objętych ochroną, Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, które odpowiadają za realizację indywidualnych programów integracji, ośrodki pomocy społecznej, urzędy pracy, placówki ochrony zdrowia, szkoły, uczelnie. Dużą rolę odgrywają na tym polu organizacje pozarządowe, m.in. Caritas, Polska Akcja Humanitarna, Helsińska Fundacja Praw Człowieka.

Udział w kursach integracyjnych jest w Polsce dobrowolny, ale otrzymanie zasiłków na integrację w ramach Indywidualnych Programów Integracyjnych dla uchodźców i tych osób, które uzyskały ochronę zastępczą, zależy od ich aktywnego udziału w tym programie. IPI ma formę umowy zawieranej między dyrektorem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie lub Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej a osobą, która uzyskała status uchodźcy lub ochronę zastępczą oraz dorosłych członków jej rodziny. W umowie tej zostają opisane indywidualne potrzeby uczestnika programu (mieszkaniowe, finansowe, w zakresie nauki języka polskiego, pomocy prawnej, medycznej i psychologicznej oraz – ewentualnie inne), a także określone zostają indywidualne cele programu. Są w niej również ustalone świadczenia, które będzie otrzymywał uczestnik IPI oraz zobowiązania PCPR lub MOPS oraz uczestnika (m.in. aktywne poszukiwanie pracy, uczestnictwo w kursach języka polskiego i innych uzgodnionych indywidualnie z realizatorem programu ze strony PCPR lub MOPS). Pomoc integracyjna może zostać cofnięta, jeśli cudzoziemiec bez powodu opuszcza lekcje języka, wydaje pieniądze na cele inne, niż zapowiedziane, wprowadza w błąd pracownika socjalnego odnośnie warunków życia, jest ścigany za popełnienie przestępstwa, a także gdy przebywa w szpitalu ponad 30 dni.

Instytucje i organizacje działające na rzecz integracji cudzoziemców w Polsce obserwują niewielkie zainteresowanie kursami integracyjnymi. Nie wszyscy cudzoziemcy chcą korzystać z przygotowanej dla nich oferty integracyjnej – część z nich traktuje pobyt w Polsce jako sytuację tymczasową. Są raczej bierni, nastawieni roszczeniowo jeśli chodzi o zaspokojenie ich potrzeb życiowych, nie są zainteresowani dobrą integracją ze społeczeństwem. Jednocześnie w codziennym życiu w Polsce napotykają szereg problemów, z których jako typowe wymienić można:

- trudności komunikacyjne wynikające z nieznajomości lub słabej znajomości języka polskiego;
- brak mieszkań komunalnych i trudności ze znalezieniem mieszkania o przystępnej wysokości czynszu;
- bezdomność będąca skutkiem niemożności znalezienia odpowiedniego mieszkania;
- kłopoty ze znalezieniem pracy płatnej odpowiednio do potrzeb (np. wynajęcie mieszkania) m.in. w związku ze słabą znajomością języka polskiego;
- brak dokumentów potwierdzających kwalifikacje zawodowe oraz niechęć pracodawców do zatrudniania obcokrajowców;
- problemy zdrowotne i ze służbą zdrowia związane m.in. z nieznajomością języka i brakiem dokumentacji chorób;
- kłopoty z załatwianiem spraw urzędowych;
- brak dostatecznej informacji na temat przysługujących im praw oraz o instytucjach i organizacjach pomagających uchodźcom.

Z danych Urzędu do Spraw Cudzoziemców wynika, że ok. 80–85% wnioskodawców po złożeniu wniosku nie czeka na jego rozpatrzenie przez polskie władze, lecz opuszcza Polskę i udaje się do innych krajów Zachodniej Europy. Powodem wyjazdów cudzoziemców z Polski są często sprawy bytowe. Brak pracy lub zbyt niskie dochody są przyczyną trudnej sytuacji mieszkaniowej cudzoziemców korzystających z ochrony w Polsce. W Polsce trudno jest znaleźć imigrantowi pracę za godziną zapłatę, pozwalającą na wynajęcie mieszkania i utrzymanie rodziny. Proponowane zarobki rzędu 8 złotych (ok. 2 euro) brutto za godzinę są bez porównania niższe od tych w nieodległych Niemczech, gdzie niewykwalifikowany pracownik może zarobić ok. 1200 euro miesięcznie. Polska postrzegana jest jako mniej atrakcyjne miejsce stałego osiedlenia się niż kraje Europy Zachodniej, gdzie imigranci otrzymują wyższe zasiłki socjalne i w których łatwiej mogą znaleźć tanie mieszkania, a także mogą liczyć na pomoc

osiedlonych tam rodaków. Jednak przepisy dotyczące cudzoziemców uzyskujących ochronę międzynarodową w Polsce mają na celu związanie ich z Polską i zniechęcenie do przesiedlania się do innych krajów Unii Europejskiej. Uprawnienia przysługujące uchodźcom i cudzoziemcom korzystającym z ochrony uzupełniającej pozwalają na podróżowanie po krajach UE, nie obejmują jednak prawa do pracy poza Polską. Wyjazdy do krajów zachodniej Europy obcokrajowców, którzy mają prawo przebywać w Polsce, lecz nie mają wizy Schengen, są nielegalne i na mocy wspólnotowego rozporządzenia Dublin III osoby takie są zwracane do Polski. Dotyczy to również cudzoziemców objętych przez Polskę ochroną krajową.

Cudzoziemcy, których wnioski o przyznanie statusu uchodźcy zostały rozpatrzone negatywnie, mają prawo odwołać się w ciągu 14 dni od tej decyzji do Rady do Spraw Uchodźców. W jej skład wchodzi 12 członków powoływanych przez Prezesa Rady Ministrów na pięcioletnią kadencję spośród osób wyróżniających się wiedzą lub doświadczeniem praktycznym w zakresie problematyki uchodźców. Co najmniej połowa członków Rady powinna posiadać wyższe wykształcenie prawnicze. Jeśli decyzja Rady będzie niekorzystna dla petenta, przysługuje mu złożenie w terminie 30 dni od otrzymania decyzji Rady skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Jeśli i ta decyzja będzie negatywna, ostatnią instancją jest Naczelny Sąd Administracyjny, którego rozstrzygnięcie jest ostateczne.

Uwagi końcowe

Do Polski przybywa coraz więcej cudzoziemców szukających schronienia przed możliwymi prześladowaniami lub wojną toczącą się w ich kraju, a także migrantów ekonomicznych, przyjeżdżających tu w poszukiwaniu lepszego życia. Ich przyjęcie i pobyt w naszym kraju trzeba było uporządkować, nadając mu ramy prawne. Powstały w związku z tym odpowiednie ustawy i instytucje. Polska ratyfikowała konwencję genewską oraz implementowała do polskiego porządku prawnego regulacje Unii Europejskiej, wzmacniając tym samym współpracę między państwami członkowskimi w tej z wielu powodów drażliwej kwestii.

Szereg europejskich państw ma za sobą kilkudziesięcioletnie doświadczenie w przyjmowaniu cudzoziemców. Czasami integrują się ze społeczeństwem bezproblemowo, aż do asymilacji. Jednak są też takie sytuacje, gdy migranci nie chcą przyjmować wzorców społecznych obowiązujących w ich nowym kraju i tworzą wewnątrz społeczeństwa grupę funkcjonującą według własnych zasad. Taką sytuację obserwujemy wśród niektórych grup migrantów, którzy zostali przyjęci w bogatych krajach Europy Zachodniej. Nie chcą się oni integrować w przyjmujących ich społecznościach, niechętnie adaptują się do nowych warunków życia. Doświadczenia krajów od dłuższego czasu przyjmujących imigrantów uczą, że skutki zaniedbań w integracji na początku pobytu obcokrajowców stają się dużo poważniejsze w przyszłości. Brak integracji skutkuje tworzeniem się dużych skupisk ludności pochodzącej z innych krajów, tzw. gett, gdzie żyje dużo osób bezrobotnych, sfrustrowanych swoją sytuacją życiową i w efekcie podatnych na radykalizm.

Zdaniem wielu osób zajmujących się kwestiami związanymi z integracją imigrantów, podzielanym również przez autorów wspomnianego wcześniej dokumentu „Polityka migracyjna Polski”, Polska powinna zadbać o to, by napływ cudzoziemców był zgodny z jej priorytetami rozwojowymi. Wydaje się, że należy kształtować napływ imigrantów – zachęcać do osiedlania się w naszym kraju osoby młode i wykształcone, chętne do integracji i pozostania w naszym kraju na stałe, a także osoby posiadające kompetencje, których potrzebują polscy pracodawcy. Być może powinny to być przede wszystkim osoby z bliskiego nam kręgu kulturowego.

Ostatnie zmiany w krajowym prawie imigracyjnym, polegające m.in. na liberalizacji zasad pobytu zagranicznych studentów i absolwentów polskich uczelni, są krokiem w tym kierunku. Jednocześnie należy wzmocnić wysiłki, np. poprzez kampanie informacyjne, by polskie społeczeństwo zaakceptowało potrzebę przyjmowania imigrantów, bo jest to jedno z działań na rzecz zapobieżenia pogarszaniu się sytuacji demograficznej Polski.

Dobrze funkcjonujące społeczeństwo ma pewien zbiór wspólnych wartości cywilizacyjnych. Imigranci przybywający z różnych stron świata mogą wyznawać inne wartości; funkcjonowanie cudzoziemców w nowych warunkach zależy od ich podejścia do praw i wartości obowiązujących w nowym kraju pobytu. Mogą przyjąć je lub odrzucić twierdząc, że ich dotychczasowe są lepsze. Kwestia dostosowania się osób nowo przybyłych do polskiej kultury, jak również obywateli Polski do obcowania z przedstawicielami odmiennych kultur to bardzo ważne zadania integracyjne, przed którymi stoi państwo polskie. Z jednej strony nawet najbardziej otwarte społeczeństwo nie jest w stanie zintegrować imigranta, który tego nie chce, a z drugiej – nawet w społeczeństwach silnie wykluczających osoby nowo przybyłe, najzdolniejsze jednostki spośród nich są w stanie skutecznie się adaptować.

Źródła

- Cieślak-Wróblewska Anna, *Pracy dla imigrantów nie powinno zabraknąć*, „Rzeczpospolita”, 6 września 2015 r.
- Czubowska Alicja, *Cudzoziemcy w Polsce zostawieni sami sobie. Jesteśmy gotowi na uchodźców?*, „Dziennik”, 7 września 2015 r.
- Grzymała-Kazłowska Aleksandra, Stefańska Renata, *Cudzoziemcy korzystający z ochrony w Polsce*, Studia BAS nr 40/2014.
- Informacja o działalności Urzędu ds. Cudzoziemców w okresie 01–31 stycznia 2016 r.
- Majchrowski Jan, *Masowa imigracja to masowe problemy*, „Plus Minus”, 25–26 lipca 2015 r.
- Polityka Migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania*, Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 31 lipca 2012 r.
- Portal www.migrant.info.pl.
- Rożnowski Bohdan, Sieniow Tomasz, *Integracja cudzoziemców w Polsce i Europie; Perspektywa lokalna*, Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa, Lublin 2013.
- Stefańska Renata, *Integration Policy and Activities in Poland*, INTERACT Research Report, lipiec 2015 r.
- Strona Ministerstwa Spraw Wewnętrznych www.msw.gov.pl.
- System organizacji ośrodków przyjmowania cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy w Polsce*, Raport przygotowany przez Krajowy Punkt Kontaktowy Europejskiej Sieci Migracyjnej w Polsce, październik 2013 r.
- Ustawa o cudzoziemcach.
- Ustawa o udzielaniu ochrony cudzoziemcom.